

Højskoler rimdt om i Landet, og hvor man opretter private Skoler i Mængde, uagtet man lige fuldt maa betale til de offentlige Skoler, tror jeg ikke, at disse Lovsbestemmelser eller et mangedobbelt Tilfyn vil udrette noget Gødt. Hvis derimod de Kræfter, der ere tilstede i Folket, og som man har Bevis for ere tilstede, hvor der er Trang dertil, faae Lov til at udvikle sig fuldstændig frit, tror jeg, at vor Folkeskole vil gaa fremad, at Hjemmet og Skolen kjærlig ville række hinanden Haanden og i Fællesskab virke hen til den samme store Gjerning; men dette maa dog til, hvis der skal kunne udrettes noget Gødt. Naar jeg altsaa skulde kunne stemme for nærværende Lovforslag, maatte der indføres saa store Forandringer deri, at det slet ikke mere kunde siges at være det samme Lovforslag som det, der er forelagt. Jeg betvivler altsaa, at jeg overhovedet tør vente mig noget Udbytte deraf. Naar den høitærede Minister ikke i Lovforslaget har kunnet imødekomme de stærke Ønsker, som ere komne frem i en væsentligere Grad, end det er slet, naar han ikke har kunnet bringe det i Overensstemmelse med sin Overbevisning at gaa ind paa saa Meget deraf, som jeg maatte ønske, kan jeg ikke have noget Haab om, at der kan komme Noget ud af en fortlad Behandling af denne Sag.

Solstein-Ledreborg: Jeg kan med Hensyn til den foreliggende Sag væsentlig slutte mig til det ærede Medlem, som aabnede Forhandlingerne igaar, nemlig det ærede Medlem for Ribe Amts 4de Valgkreds (Termansen), forsaavidt som jeg ligesom han ubetinget er en varm Modstander af Statskole og Skoletvang. Jeg skulde for mit Bedkommende gjerne stemme for et Forslag, hvis et saadant Forslag var kommet frem, der gik ud paa fuldstændig og efterhaanden at have Statskolen og afskaffe Skoletvangen, det vil sige, jeg vilde gjøre det, hvis det var muligt, men det dreier sig ikke om, hvad man vilde i Tilfælde, der ikke foreligge, og der er jo ikke nogen Udsigt til, at et saadant Forslag vil komme. Jeg tror derfor, at man ikke alene er berettiget, men ogsaa forpligtet til at slaa Noget af paa sine Fordringer og Meninger for at imødekomme Regjeringen for at faae ikke blot noget Gødt, men ogsaa for at faae dette Gode nogenlunde snart. Jeg skal derfor — afsjondt paa en anden Maade end Regjeringen — ogsaa være villig til at gaa ind paa en Statskole og til Nød ogsaa paa Vang, naar det ikke kan være Andet; jeg skal med eet Ord stille mig paa Standpunktet af Forordningen af 1814. Men nu er Ulykken den, at man kan stille sig paa dette Standpunkt paa en meget forskellig Maade. Man kan saaledes betragte Forordningen af 1814 som et Ideal af en Skoleordning, og saa bliver en videre Udvikling af Skolevæsenet kun en Konsekvens og en yderligere Skjærpelse af denne Forordnings Bestemmelser, idet der blot stilles større Fordringer

til Kundskaberne, og idet man nøies med at rette de Feil, der fra Begyndelsen af maatte være komne i Forordningen; men saa tager man heller ikke Hensyn til den Udvikling, der har fundet Sted i Folket. Man kan imidlertid ogsaa stille sig paa Standpunktet af Forordningen af 1814, saaledes som jeg gjør det, tage Hensyn til Forordningen som noget Faktisk, man ikke godt kan overpringe; jeg vil ikke bygge noget helt Nyt op, jeg vil helst slutte mig til det Bestaaende, da jeg af Naturen er konservativ, men den sande Konservatisme bestaar ikke deri, at man i Et og Alt vil slutte sig til og holde paa de bestaaende Love, selv om de fra et vist Synspunkt ere gode, men den bestaar i en Tilslutning til Folkets Ønsker, og denne Tilslutning har jeg ikke fundet i det foreliggende Lovforslag, og jeg vil saaledes selv, idet jeg stiller mig paa Standpunktet af Forordningen af 1814, komme i principiel Modstæning til Regjeringen. Følgen er, at jeg ikke kan indlade mig paa de enkelte Bestemmelser i Lovforslaget, da en saadan detailleret Indgaaen paa dem fra mit Standpunkt vil være fuldstændig afsejlet, i Særdeleshed da det er tvivlsomt, om Lovforslaget vil komme til anden Behandling. Jeg skal altsaa ikke indlade mig paa at krittere Regjeringens Forslag, efterat dette allerede er slet fra forskellige Medlemmers Side, navnlig af det ærede Medlem for Ribe Amts 4de Valgkreds (Termansen), Præsto Amts 6te Valgkreds (Boisen) og Frederiksborg Amts 2den Valgkreds (L. Karjen) paa en saadan Maade, at jeg i det Hele taget kan slutte mig til dem. Naar jeg derfor har begjæret Ordet, er det, fordi jeg maa ønske at konstatere, hvor vidt det er mig muligt at gaa i Imødekommen mod Regjeringen, hvor vidt jeg kan gaa, naar jeg har stillet mig paa Grundlaget af Forordningen af 1814, og hvad jeg kan betragte som det nødvendige Grundlag for en Skoleordning her i Landet, et Grundlag, som jeg for mit Bedkommende ikke kan afse fra, men som jeg under alle Omstændigheder vil anse det for min Pligt at hævde. — Hvad det væsentlig kommer an paa, er naturligvis Spørgsmaalet, om Forældrene eller om Staten skal være den, der opdrager Børnene. Jeg vil selvfølgelig ikke paastaa, at Staten helt og holdent skal opdrage Børnene, men det er dem, der mene, at Staten har det Kald at være Børneopdrager, medens Andre mene, at Staten slet ikke har et saadant Kald, men at det er Forældrenes Sag, der er dem, der mene, at naar Staten har paataget sig en saadan Opdragelse af Børnene igjennem Skolevæsenet, saa er det et Misgreb eller et Overgreb, som under visse Forhold kan undskyldes, men som egentlig strengt taget ikke kan forsvares. Jeg hører ubetinget til dem, der er af den Mening, at Forældrene væsentlig ere kaldede til helt og holdent at opdrage deres Børn selv, og den Indvirkning, som Staten bør have derpaa, er efter min Mening over-